

просвѣта. Че това е било наистината ако ни подсказва пакъ Райно Поповичъ, който въ прѣдговора на своята Христоития се сърди на ония, които обвиняватъ гръцкитѣ владици, че държатъ българитѣ въ невѣжество: за послѣдното сж виговати пакъ самитѣ българи. Напротивъ, Поповичъ, бѣлѣжи, че гръцкитѣ владици били противъ невѣжитѣ, суверенни свещеници. Ето що пише той:

„Анаѣ скорѣнѣи камо ѿ тѣхъ иже испѣлани
многого тѣло направити свѣщенники ѿ нѣхъ презабави
да насѣ иаство христѣво, за коѣто бѣже преклоуи
небеса, и скиже, и излиа своѣма крѣвѣ, а бѣже
израѣ зѣла да пошлѣиша ѿ да позовѣша! За тѣло
многого нѣсти са тѣ сѣлѣни да рѣѣ тѣхъ иже,
коѣто воздѣлаша тѣло на владѣицѣхъ, и тѣхъ
пресвѣщенство бѣше виновни за тѣло! Нѣ воистинѣ
нѣ! никаква пошлѣиша нѣмаша за тѣло владѣицѣхъ!
Многого нѣсти сами видѣше владѣицѣхъ да стоѣша
на сѣбѣ за тѣло, до коѣго дошѣло негодование!
Обаѣе многожестѣно казѣша! и нѣмѣ си ѣи тѣ
бѣрамы, да си са нѣмѣ подобни, да не са сѣ
мѣваши, да не пошлѣиша: за коѣто по бѣсе-
нѣхъ свѣщенники са виждѣиша нѣмѣ горѣнѣи
студѣи. И сѣбѣѣ тѣхъ тѣло за бѣрамы
са бѣли по тѣло, а нѣмѣ тѣхъ иже ѣи си нѣ-
тамы тѣхъ, и нѣмѣ тѣхъ ни рѣгѣи, тѣхъ си
вѣрѣиша: и такѣиша дошѣи са нѣмѣиша по
болгарѣ, коѣто пошлѣиша и дошѣи си нѣмѣ-
бѣи много бѣжѣи. А нѣмѣ преклоуи нѣмѣ-
жестѣи. А нѣмѣ всеиѣхъ зѣи виждѣиша простѣиша (свѣдѣнѣе 78-89)

Такива свидетелства могат да се приведат още много и тѣ биха хвърлили голѣма свѣтлина върху гръцко-българскитѣ отношения отъ епохата прѣди църковната борба. Тѣ идатъ въ подкрѣпа на мнѣнието, че тогава още не е имало една начертана програма отъ страна на цариградската патриаршия за погърчване на българското племе и че все пакъ, ако българскиятъ народъ е отивалъ къмъ елинизация, причинитѣ се коренятъ въ условията на съвмѣстното живѣние на двата христ. янски елемента въ Турската Империя.